

STATENS UTDANNINGSKONTOR I ROGALAND

TILBAKEMELDING FRÅ KOMMUNEBESØK I TYSVÆR KOMMUNE 12. SEPTEMBER 2000

INNLEIING

Statens utdanningskontor var på kommunebesøk i Tysvær kommune 12. september 2000. Utdanningskontoret sitt føremål med slike besøk er å fremje dialog og kontakt og å få konkret kunnskap om situasjonen i kommunen. Med utgangspunkt i ny opplæringslov og arbeidet med innføringa av L-97, vart det fokusert på kvalitetsutvikling og kvalitetsvurdering, og særleg på utviklingstiltak knytt til ungdomssteg. Tysvær kommune planla detaljane i programmet saman med utdanningskontoret og sende utfyllande dokument før besøket. Utdanningskontoret er godt nøgd med førearbeidet.

Programmet for kommunebesøket var delt i to hovuddelar. Første del var lagt til Nedstrand barne- og ungdomsskule. Følgjande deltakarar var med på heile eller delar av denne delen av programmet: Skule- og barnehagesjef Magnar Berg, ped./adm. inspektør Vidar Aarhus, rektor ved Nedstrand barne- og ungdomsskule Arthur Paulsen, hovudutvalsleiar Arne Gjerde, leiar for Pedagogisk Senter Eli Krokedal, leiar for Tysvær PPT Jorid Vea, foreldrerepresentant Aud Farstad, representant frå Norsk Lærarlag Sissel Nereng, elev Anette Skorpe, elev Andre Benonisen, kontaktlærer Åse Paulsen, psykolog i Tysvær PPT Thor Legvold og IT-konsulent Odd Arne Hemmingstad.

Andre del av dagen var lagt til Nedstrand Marina, der utdanningsdirektøren først fekk høve til å treffe alle rektorane i Tysvær rundt eit lunsj bord. Etter lunsj deltok ordførar Reidar Pedersen og konsulent Bjørn Steinar Eriksen saman med skule- og barnehagesjef, ped./adm. inspektør, hovudutvalsleiar, avdelingsleiarane i Pedagogisk Senter og Tysvær PPT og hovudtillitsvald Kari Sand frå Norsk Lærarlag i eit drøftings- og samtalemøte.

Frå utdanningskontoret deltok utdanningsdirektør Sigmund Sunnanå, rådgivar Audun Gjerde og førstekonsulent Ståle Ertzgaard.

Rapporten er skriven med utgangspunkt i kommunebesøket, innsende dokument og annan kontakt mellom utdanningskontoret og Tysvær kommune.

KVALITETSUTVIKLING OG KVALITETSVURDERING

Utviklingsarbeid

Utdanningskontoret vurderer skole- og barnehageetaten i Tysvær som utviklingsretta og ryddig i sine mange gjeremål. Etaten er open for å prøve ut nye idear, arbeidsmåtar og metodar for å utvikle skolen. Vi ser også at ein er oppteken av å skape eit godt samarbeid med andre etatar og miljø også utanfor kommunen for å kunne utvikle ein betre skole for elevane.

Skolevurdering

I samarbeid med dei andre kommunane i Nord 2-nettverket og Høgskolen Stord/Haugesund har Tysvær utdanna eit korps av vurderingsrettleiarar. Desse rettleiarane blir nytta til å

vidareutvikle skolane i kommunen i arbeidet med skolebasert vurdering. I alt er det utdanna 20 rettleiarar i dette prosjektet, tre av dei er frå Tysvær. Vurderingsrettleiarane har kontrakt over tre år og har nedsett leseplikta med to veketimar for å vere oppdaterte til å gjera fullgodt arbeid.

Systemet med vurderingsrettleiarar fungerer slik at ein skole i ein kommune tingar to rettleiarar frå ein av dei andre kommunane i Nord 2. Vikar for desse blir betalt av bestillingskommunen. Besøket frå rettleiarane går over ti heile dagar. Det er skolen sjølv som vel tema for besøket frå rettleiaren. Det blir utarbeidd ein rapport etter at rettleiaren har besøkt skolen. Denne rapporten fungerer som eit arbeidsdokument for det vidare utviklingsarbeidet.

Gjennom eit godt samarbeid med dei tillitsvalde har Tysvær kommune gjennomført ei organisasjons- og arbeidsmiljøundersøking i skolane. Undersøkinga går over tre år, og skoleåret 2000/01 er førebels siste året. Undersøkinga har medført at skolane og skoleleiarane har sett seg konkrete mål, og medarbeidersamtalane er blitt meir konkrete.

Kommunen ønskjer å følgje opp arbeidsmiljøundersøkinga med ei brukarundersøking. Ein ønskjer vidare å få til ei kopling mellom desse to undersøkingane.

Tysvær kommune deltek i prosjektet HESST (Hå, Eigersund, Sola, Strand og Tysvær) gjennom Frakkagjerd ungdomsskule og Tysværåvåg og Nedstrand barne- og ungdomsskular. Elevmedverknad er sentralt i dette prosjektet. Ein har sett fokus på elevmedverknad, tilpassa opplæring og IKT.

Elevrepresentantane Anette Skorpe og Andre Benonisen såg det som ei utfordring å gjere HESST konkret og nyttig i skolekvardagen. Dei hadde tru på at prosjektet kunne vere med på å auke elevmedverknaden i skolen, og at dette vil kunne vere med på å byggje opp sjølvbildet hos elevane. Dei målbar sterkt eit ønskje om at skolen skulle bli meir fleksibel i høve til organiseringa av skoledagen. Mellom anna foreslo dei at elevane sin arbeidsdag skulle bli lengre slik at dei kunne gjere seg ferdige med arbeidet før dei går heim. Dei hadde også eit ønskje om at elevane i større grad vert tekne på alvor gjennom konstruktiv kritikk slik at dei kan utvikle seg vidare.

Informasjons- og kommunikasjonsteknologi

Kommunen har som mål å heve IKT-kompetansen hos lærarpersonalet. Tysværåvåg barne- og ungdomsskule har på denne bakgrunnen prøvd ut eit kompetansehevingsprogram for heile det pedagogiske personalet. Dette programmet har vore vellukka og er inneverande skoleår blitt sett i gang for resten av skolane og lærarane i kommunen. Kommunen har også utdanna ein ”superbrukar” ved kvar skole. Denne har ansvar for å hjelpe dei andre tilsette. Ein har også bygd opp maskinparken på skolane slik at det no er ein PC for kvar 2,5 lærar. Gjennom eit kommunalt nettverk er alle skolane kopla opp mot internett og har såleis eigne e-postadresser.

Som følgje av at alle skolane er kopla opp mot det kommunale IKT-nettverket, er det innført rutinar for økonomiske innsparingstiltak som gjer at administrative rutinar som t.d. betaling av rekingar, blir gjort direkte frå skolane. Ein har også fått direkte kommunikasjon mellom skolane og ytre og indre etatar elles i kommunen.

Samarbeid skole - heim

Gjennom kommunebesøket fekk utdanningskontoret eit inntrykk av at samarbeidet mellom heim og skole i Tysvær varierer og ikkje alltid er så godt som ein kunne ønskje. Så vel

foreldrerepresentanten som frå anna hald i kommunen, vart det peika på at skolen sine folk ikkje alltid var flinke nok til å informere foreldra. Ein meinte også at det var for lite samhandling mellom skolen og heimen slik at det vart for stor skilnad mellom kva foreldra forventar av skolen og kva skolen oppfattar som foreldra sine ønskje. Samarbeidet blir generelt opplevd som betre i barneskolen enn i ungdomsskolen. Slik utdanningskontoret ser det, ønskjer kommunen å satse på å utvikle eit godt samarbeid mellom heim og skole, men ein har ikkje alltid klart å finne gode nok møteplassar for dette samarbeidet.

For tida finns det ikkje kommunalt FAU i Tysvær kommune.

Spesialundervisning og tilpassa opplæring

Tysvær kommune har dei siste par åra gjennomført ein snuoperasjon for å flytte fokus frå spesialundervisning til tilpassa opplæring. Bakgrunnen for denne snuoperasjonen ligg m.a. i at kommunen for nokre år sidan hadde svært mange klagar på vedtak om spesialundervisning, og at det var eit behov for å snu ei utvikling der stadig fleire elevar vart klientar hos PP-tenesta. Ut frå dette fatta kommunestyret i 1998 eit vedtak som slo fast at skole- og barnehageetaten sine ressursar først og fremst skulle nyttast slik at alle elevane skulle få ei opplæringa tilpassa føresetnadene og evnene deira slik dei har krav på etter § 1-2 i opplæringslova. Vidare slo ein fast at spesialundervisning skal vere for dei få. Desse skulle få tildelt ein større del av det timetalet som PP-tenesta tilrådde enn det som har vore tilfelle dei siste åra. På denne måten ville ein i størst mogleg grad unngå klagesaker.

For skoleåret 2000/01 har 5,76 % av elevane i Tysvær fått tildelt spesialundervisning ved enkeltvedtak mot 7,56 % skoleåret 1999/2000. Det har vore eit mål at dei få som får enkeltvedtak om spesialundervisning, får så stor del som råd av det PP-tenesta har tilrådd. Dei fleste elevane som har fått slik undervisning inneverande skoleår har såleis blitt tildelt 78% av tilrådd timetal, mot 63% i fjor. Det er også slik at nokre få elevar med heilt spesielle behov har fått tildelt 100% av det tilrådde timetalet. Skoleåret 2000/01 er såleis fem heile stillingar omgjort frå spesialundervisning til tilpassa opplæring.

Etter Statens utdanningskontor si vurdering har kommunen gjort ein god jobb med å flytta fokus frå spesialundervisning til tilpassa opplæring for alle. PP-tenesta og skole- og barnehageetaten elles har gjennomført denne snuoperasjonen saman. Vi har merka oss at PP-tenesta ikkje har sleppt taket i den enkelte eleven i og med at det er gitt sakkunnige tilrådingar under føresetnad av auka ressursar til skolen eller klassa. Utdanningskontoret finn grunn til å peike på at det etter vår vurdering ikkje er i samsvar med krava i kapittel 5 i opplæringslova å vise til faste kriterium eller tildeling ut frå prosent som grunngeving for enkeltvedtak om spesialundervisning. Vi viser også til brev med tilbakemelding til Tysvær kommune om klagebehandling skoleåret 2000/01.

Samtak

Tysvær kommune satsar mykje på kvalitetsutviklingstiltak og ser det statleg initierte programmet for PP-tenesta og skoleleiarar, Samtak, som ein del av dette arbeidet. Programmet er systemretta, og Tysvær kommune ønskjer mellom anna å utvikle samarbeidet mellom skolen og PP-tenesta slik at dei to partane kan samarbeide best mogleg for å sikre eit godt læringsmiljø for elevane i kommunen.

Kommunen har sett opp fire mål for Samtak-programmet:

1. Ei betre utnytting av etaten sine ressursar
2. Ei endring av fokus – frå individ til system
3. Ei tettare integrasjon mellom PP-teneste og skolen
4. Ei kompetanseutvikling på alle nivå i skolen saman med PP-tenesta

Fase 2 av Samtak er først og fremst retta mot PP-tenesta, medan både fase 1 og 3 har fokus på begge gruppene. For at ikkje skoleleiarane skal bli gløymde i fase 2, har kommunen valt å kople leiarutviklingsprogrammet LUIS opp mot Samtak. For å knyte programmet opp mot det daglege skolearbeidet, skal alle skolane setje i gang utviklingstiltak i fase 2. Skolane og PP-tenesta skal saman arbeide systemretta og gjensidig utveksle og vidareutvikle kvarandre sin kompetanse. Ein skal alltid ha utgangspunkt i enkeltelevar og sjå tiltak for desse i eit systemisk perspektiv. Tiltaka som blir satt i verk gjennom Samtak-programmet, blir kopla til kommunen sitt arbeid med å snu fokus frå spesialundervisning til tilpassa opplæring.

Rusmisbruk og rusførebyggjande tiltak

Politikarane i Tysvær er opptekne av rusmisbruk blant ungdommen og ønskjer å satse på rusførebyggjande tiltak. Kommunen ligg nær Haugesund, og ein vil satse på tiltak som gjer det attraktivt for ungdommen å vere i eigen kommune lengst mogleg.

Ungdomsundersøkinga viser ein lett stigande kurve med omsyn til ungdom og rusvanar i Tysvær kommune. Kommunen ønskjer å styrkja kompetansen i det rusførebyggjande arbeidet. Ein har eit visst samarbeid med Haugesund, der ein arrangerer felles kurs og har faglege drøftingar. Haugesund kommune har i dag ein SLT-koordinator som har til oppgåve å samordne like satsingsområde mellom ulike etatar. Dette er eit tiltak Tysvær kommune vurderer i desse dagar. Kommunen har også eit godt samarbeid med lensmannsetaten. Dette kjem i tillegg til tiltak som ulike etatar i kommunen har sett i verk for å gi ungdommen eit rusfritt alternativ.

Skolen, heim og organiserte fritidstiltak er dei viktigaste rusførebyggjande arenaene. Tysvær-skolen arbeider systematisk på dette området, og ein ser det som viktig at dei tiltaka som blir sett i verk byggjer på teoretisk forsvarlege og utprøvde metodar. Mellom anna ser ein at eit lågt elevtal i klassane gir gode tilhøve for at vaksne og barn skal kunne ha eit trygt miljø. God kontakt mellom vaksne og barn er i seg sjølv eit rusførebyggjande tiltak. Ein ønskjer også å ta vare på ungdommen ved å bruke dei som ein ressurs. Dersom dette blir gjort på ein god måte, kan ein hindre nyrekruttering til rusmiljø.

Pedagogisk Senter

Pedagogisk Senter (PS) i Tysvær har 17 tilsette. 15 av dei tilsette arbeider med undervisning av framandspråklege, spesialpedagogisk hjelp for førskolebarn og spesialundervisning for vaksne etter § 5-2 i opplæringslova. Leiar ved senteret har rektorfunksjon i høve til desse områda. Senteret fungerer som ein base for lærarane som arbeider på desse felta. Hovudansvarleg for IKT i Tysvær-skolen er også knytt til PS.

I samarbeid med skolekontoret har PS ansvar for pedagogisk utviklingsarbeid i skolane i Tysvær. Målet for dette arbeidet er å gi støtte til og styrkje eit målretta og systematisk arbeid med kvalitetsutvikling på alle nivå i grunnskolen. Ei hovudoppgåve er såleis å leggje til rette for kurstilbod i samsvar med strategiplanen for kvalitetsutvikling i skolen.

I tillegg til arbeidet som er direkte relatert til skolane, arbeider PS tett saman med andre etatar i kommunen. Mellom anna er senteret representert i *Tverretatleg gruppe for flyktingar* og gruppa *Barndom i Tysvær*.

Pedagogisk-Psykologisk Teneste

Pedagogisk-Psykologisk Teneste (PP-tenesta) har 4,6 fagstillingar og kontorfullmektig i halv stilling, og gir tenester til Tysvær og Bokn kommune. For å kunne yte tenester til Bokn er

tenesta styrka med ein halv fagstilling. Utover dette har ikkje tenesta vorte styrkt dei siste åra. Samarbeidet med Bokn er godt.

PP-tenestene i Haugesund, Suldal og Karmøy har tyngdepunktfunksjon i nordfylket og er styrkte med 2,5 stillingar. Desse kontora skal levere tenester også til Tysvær. Det har vore noko uklart kva stillingane skal nyttast til. Hittil har dei vorte nytta til utgreiing og tidleg oppdaging av vanskar.

Barnevernsinstitusjonen Torland bufellesskap ligg i Bokn kommune, noko som har ført med seg ei auka saksmengd for PP-tenesta. Tenesta har ikkje kunna prioritere førebyggjande arbeid dei siste åra. Mellom anna har leikotektenesta ved kontoret ikkje vore i bruk på fleire år. Ein ønskjer no å setje førebyggjande arbeid på dagsordenen, men vil ikkje prioritere leikotekteneste før ein får auka bemanninga ved kontoret.

Skolebesøk

Under kommunebesøket fekk utdanningskontoret høve til å besøke Nedstrand barne- og ungdomsskule. I tillegg til presentasjon av skolen sine arbeidsmåtar og visjonar fekk vi ei omvising på skolen, helse på personalet og vere med i ein del av undervisinga i 8. klasse. I løpet av den tida vi besøkte klassa fekk vi høyre ulike debattinnlegg som elevane hadde førebudd til timen. Etter at innlegga var framførde, gav medelevane ei vurdering av både innhaldet i og framføringa av innlegga.

ØKONOMI OG FORVALTNING

Økonomi og administrasjon

Tysvær vurderer dei økonomiske rammene i skolen som rimeleg gode. I og med at dette er på plass ønskjer kommunen å sjå nærare på strukturar og systemtenking i skoleverket. Ein har som mål at skolane skal bli gitt stadig større pedagogisk, økonomisk og administrativt ansvar, men ser det som viktig å gå stegvis fram. For å kunne gjennomføre ei slik delegering på ein god måte, er det viktig at det er bygd opp ein klar struktur og at fordelinga av ansvar er klargjort. Ein ser det som ei naturleg følge av at skolane blir sjølvstyrte økonomiske einingar, at dei også vil utvikle stadig større pedagogisk fridom i organiseringa av skoledagen. Skole- og barnehageetaten ønskjer å fullføre dei satsingane som kommunen er midt inne i før spørsmålet om ei større økonomisk fristilling av skolane blir teken opp til nærare drøfting. Når slik fristilling blir aktuelt, ser ein det som viktig at ein har fokus på tilpassa opplæring. Ein størst mogleg ressursmessig fleksibilitet vil fremje slik opplæring.

Rogaland er eit av dei fylka som kjem godt ut i høve til skoleutvikling og søknader om forsøksprosjekt og dispensasjon i høve til lov og tariffavtalar. Utdanningskontoret ser at dette heng saman med overføring av fridom og ansvar til skolane i relativt stor grad. Vi peiker også på at lærarane sitt lønshopp i haust m.a. har utgangspunkt i at det skal skje endringar i lærarane sine arbeidsforhold.

Etter opplysningar frå kommunekasseraren i Tysvær kommune viser budsjettet for 2001 at skole- og barnehageetaten sin del av samla driftsutgifter er på 38%. Dette i høve til dei andre etatane i kommunen. Det går fram av rekneskapstala frå 1999 at samla driftsutgifter per elev i Tysvær var kr. 52.008,- og at utgiftene til løn utgjorde 85% av dei totale driftsutgiftene. Samla driftsutgifter per elev i 1999 var vesentleg høgare enn snittet for Rogaland og landet elles. Utdanningsdirektøren har på denne bakgrunnen inntrykk av at rammene som Tysvær gir til utstyr, læremidlar, materiell og liknande, er rimeleg gode.

GSI-statistikken viser at dei samla timeressursane i Tysvær kommune ligg ein god del under snittet for Rogaland og landet elles. Årstimane i prosent av minstetimetallet er for skoleåret 2000/01 på 170%, medan tilsvarende tal for Rogaland er 180% og for landet elles 183%. Tysvær bruker meir til generelle styrkingstiltak og mindre til spesialundervisning enn snittet for fylket og landet, noko som stadfestar kommunen si satsing på tilpassa opplæring framfor spesialundervisning.

UTVIKLINGSOMRÅDE FOR KOMMUNEN

Statens utdanningskontor vil særleg peike på kommunen sitt ansvar for å leggje tilhøva til rette for eit betre og meir aktivt samarbeid mellom foreldre og skolane i kommunen. Vi vurderer eit kommunalt FAU som nyttig for å få til dette, og vil derfor rå kommunen til å sjå om det er mogleg å opprette eit slikt forum.

Vi vil også peike på at Tysvær kan gjere meir enn det som hittil er gjort i høve til utarbeiding av planar for vaksenopplæring, og ser det som positivt at kommunen ønskjer å samarbeide med utdanningskontoret om dette arbeidet.

Vidare vil vi peike på at kommunen må ta utgangspunkt i individuelle vurderingar og synleggjere desse når det blir gjort enkeltvedtak om spesialundervisning. Det er viktig at det blir gitt individuelle grunngjevingar for slike vedtak. Dette har ikkje vorte gjort i tilstrekkeleg grad m.a. ved vedtak om spesialundervisning etter § 5-7, 5-1 og 5-2 i opplæringslova.

Vi ser også at kommunen ikkje har oppdaterte planar for spesialundervisning. Sjølv om dette ikkje er pålagt etter nytt lovverk ser vi at slike planar er nyttige reiskap i arbeidet med å samordne ein kommune sitt arbeid på dette området.

AVSLUTTANDE MERKNADER

Utdanningskontoret fekk eit godt innsyn i utviklinga innanfor skolesektoren i Tysvær kommune gjennom kontaktbesøket.

Opplegget og gjennomføringa av besøket gav nyttig og god informasjon. Vi opplevde det som særleg positivt å få treffe elevar og personale ved Nedstrand barne- og ungdomsskule, og sette pris på å få vere med i delar av undervisninga i 8. klasse.

Statens utdanningskontor takkar Tysvær kommune og Nedstrand barne- og ungdomsskule for eit verdfullt og godt tilrettelagt kontaktmøte. Vi vil ønske lukke til med det vidare arbeidet med utviklinga av skolen i Tysvær.

Med helsing

Sigmund Sunnanå
utdanningsdirektør

Ståle Ertzgaard